

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis Tollenarii Brvgensis e Soc. Iesv Specvlvm
Vanitatis Sive Ecclesiastes Solvta Ligataq. Oratione
Dilvcidatvs**

Tollenaer, Jean de

Antverpiæ, 1635

Prosa Exegesis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68633)

PROSA EXEGESIS.

CONTENTIONEM hanc, quam inter canem viuum & leonem mortuum instituit Ecclesiastes (quando tam præclara vitæ documenta continet) paulò explicemus enucleatiùs. Primùm itaque canem, humile, mansuetum, domesticum animal, superbo præfert ac truculento leoni; homines inquam mansuetos ac per omnia Dei nutibus obnoxios, superbis illis Numinis contemptoribus, & ad omne flagitium proiectis. quod vtrique Deo familiare semper fuisse, à parente didicerat, cuius hæc verba memoriâ tenebat: *Excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta à longe cognoscit.* Quod Isaias luculentè confirmat, apud quem Deus ita superbis illis Israëlitis Maiestatem suam exaggerat: *Cælum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum. quæ est ista domus, quam edificabitis mihi? cuius pretij existimatis marmoreum istud orbis miraculum? aut quis est iste locus quietis meæ? nōnne omnia hæc manus mea fecit, & facta sunt uniuersa ista? Ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & trementem sermones meos?*

Deinde viuum canem cum leone mortuo confert, quia tum maximè apparet, quàm nihil profecerit diuitibus superbia, aut leonina ac sanguinaria in pauperes truculentia, voluptatumque ac libidinis impunitas, dum contemptu ac malitiâ distenti crepant tandem, ac infelicem animam æternis cruciatibus laniandam profundunt. Iniustus enim quilibet, ait Magnus Gregorius, eò atrociùs in tormentis obruitur, quò altiùs in peccatis cleuatur. Transit, quod extollitur; permanet, quod punitur: & quasi per amcena prata ad carcerem peruenit, qui per præsentis vitæ prospera ad interitum tendit.

Iiii 3

Quid

Deus humiles & modestos præfert superbis & arrogantibus.

Psal. 137, 6

Isaiæ 66, 1.

Mors docet quàm vanam fuerit superbiorum crudelitas.

Gregor. in lib. Moral.

*Humiles
superborum
supplicio
sapiunt.*

Quid verò despectus atque humilis catellus superborum supplicio superstes? Ab hac sorte vindictæ diuinæ exemptus impiorum ruinam non absque fructu contemplatur: tum quia læsæ Maiestatis diuinæ supplicii acquiescit, tum etiam quia ex impiorum pœnâ, quid fugere, quid sequi debeat, agnoscit.

*Viuentes
discunt mo-
ri, mori
serò sapiunt.*

Tertiò illud etiam discrimen Ecclesiastes innuit, quòd viuentes, dum assiduè cogitant se esse morituros, & viuere discunt, & mori. Mortuis autem sera nimis est vita craftina, ad quam non perueniunt, mortis autem conditio irreparabilis.

*Mortis me-
ditatio, Phi-
losophia cõ-
pendium.
* mortis
meditatio.
Apuleius.*

En quàm præclarum paucis verbis nobis exhibet Philosophiæ compendium, quæ nihil aliud Græcis est, quàm * *μελέτη θανάτου*. Nihil enim æquè curandum est Philosopho, ait Apuleius, quàm vt semper studeat animam à consortio corporis separare. & ideò existimandum est, Philosophiam esse affectum consuetudinemque moriendi. Quid est autem animam à consortio & contagione corporis sequestrare, nisi compressis, ac sub iugum missis cupiditatibus congruenter rectæ rationi viuere?

*Ars bonè
viuendi &
moriendi
præstantis-
sima, sed
difficillima.
Lipius in
Senec. de
Brevitate
vitæ.*

Ars proculdubiò præstantissima, sed nullius rei difficilior est scientia. Professores aliarum artium vulgò multi sunt: quinimò quosdam ex iis ita pueri perceperunt, vt etiam præcipere possent. L. Valerius Pudens annorum XIII. certamine sacro Iouis Capitolini inter Poëtas omnibus iudicum sententiis coronatus est. At verò viuere totâ vitâ discendum est: aut, si mauultis, totâ vitâ discendum est mori. Tot maximi viri, relictis omnibus impedimentis, cum diuitiis, officiis, voluptatibus renuntiaissent, hoc vnum in extremam vsque ætatem egerunt, vt viuere scirent.

Sed

Sed inter omnia præcepta nullum magis directè in scopum nostrum collimat, quàm vt diebus singulis quasi iudicio sistendi rationum nostrarum summam calculosque subducamus. Itaque sic ordinandus est omnis dies, tamquam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam.

Pacuvius, qui Syriam continuato imperio suam fecerat, cum vino & funereis epulis non sibi magis quàm luxuriæ parentauerat, sic in cubiculum efferebatur à cenâ, vt inter plausus exoletorum hoc ad symphoniam caneretur, * *Belioris, Belioris*. nullo non die se extulit. Hoc quod ille ex malâ conscientia faciebat, nos ex bonâ faciamus, & in somnum ituri, læti hilaresque dicamus:

Vixi, & quem dederat cursum fortuna, peregi.

Crastinum si adiecerit Deus, læti recipiamus. Ille beatissimus est, qui crastinum sine sollicitudine expectat. Quisquis dixit, Vixi, quotidie surgit ad lucrum.

Quartò hoc etiam interest inter viuentes & vitâ functos, quòd viuentibus demerendi Numinis tempus, & spiritualis mercatus opportunitas conceditur; *mortui* verò non habent ultrà mercedem, quia in remuneratione bonorum operum tradita est obliuioni memoria illorum. Constans est magnorum Theologorum sententia, tempus meriti mortalis vitæ limitibus circumscribi. Iam nundinæ celebrantur: nisi tempore vtamur, elapsam è manibus occasionem serò deplorabimus. Operamini donec dies est, inquit Christus, *venit nox quando nemo potest operari.*

Expendit hoc momentis suis, vt decuit, eximius in Christianâ Philosophiâ D. Bernardus, dum ait: Nihil pretiosius est tempore, & heu! nihil hodie vilius inuenitur. Transcunt dies salutis, & nemo recogitat corde.

Licet

salutare præceptum, omnē diem velut ultimū inueni.

Seneca Epist. 12.

* Vixit, vixit. Quotidie dicendum est Vixi. Virgil. li. 4. Aeneid.

Viuentes gratiam & gloriam merevi possunt, non item mortui.

Ioan. 9. 4.

Bernardus Serm. ad Scholares. Temporis ratio habenda.

Licet fabulari, inquit, donec hora prætereat. O quid ais, Donec prætereat hora? quam tibi ad agendam poenitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriam, miseratio conditoris indulserat. O quid ais, Donec transeat tempus? quo diuinam propitiare debueras pietatem, suspirare ad amissam hereditatem, excitare remissam voluntatem, flere commissam iniquitatem. Quid plura? hoc ipsum tempus est, quod amplissimam gloriæ segetem ac materiam subministrat, in moderandis cupiditatibus, ut & amoris illiciti flammæ castitatis antidoto suffocentur, & odium benevolentiam, inuidia fauore nitescat. O quam nobili & immarcescibili coronâ hæc virtutum exercitia in hac vitâ supremus Agonotheta remuneratur!

*Damnati
nec passio-
nes cohibet,
nec, si cohi-
bere velint,
quidquam
merentur.*

At vitâ functis nulla in his passionibus edomandis exercitatio, nulla pars laudis aut meriti relinquitur. Quid ergo? nullasne persentiscunt flammæ libidinum? quinimò potissimus hic est æterni incendij fomes. Nullasne stimulantur odiis? profectò vlticem Dei manum cane peius & angue execrantur. Nullasne contabescunt inuidiam? certè hoc vnum suorum cruciatuum solamen comminiscuntur, si cuncta secum eadem ruinâ viderint obruta. Sed nec has similesque passionibus domare student, & siquid in edomandis passionibus studij adhibere voluerint, id omni mercede frustrandum: quia, ut ait Ecclesiastes, *tradita est obliuioni memoria illorum.*

Quamnam ergo sorte apud te censentur, ô Deus? Non aliâ sanè quam *sicut vulnerati* multiplici cupiditatum *psal. 87, 6. plagâ. Sicut vulnerati, inquam, dormientes in sepulchris, quorum non es memor amplius, & ipsi de manu tuâ repulsi sunt.* O fors calamitosa, sequestrata ab omni fructuosâ mor-

mortalium functione! O miseri! quibus neque contra
passiones suas & indomitas cupiditates certantibus vir-
tutum præmia supremus proponit Agōnotheta, neque,
si vel amplissima proposuerit, istiusmodi certamen
adlubescit.

Quare dimissis superbis illis leonibus, & contemptis
diuinæ prouidentiae contemptoribus, ad humiles catel-
los reuertamur, eosque soluto animo atque hilari esse
iubeamus: quibus neque confusa hæc rerum huma-
narum perturbatio offendiculo est, neque mortis assi-
dua meditatio alteri vsui, quam cupiditatibus edoman-
dis, animoque virtutibus excolendo, subseruit.

SECTIO QUARTA.

ECCLESIASTES.

VERS. 7. Vade ergo & comede in lætitiâ panem
tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum: ^a quia

Deo placent opera tua.

8. Omni tempore sint vestimenta tua candida,
& oleum de capite tuo non deficiat.

9. Perfruere vitâ cum vxore, quam diligis, cun-
ctis diebus vitæ instabilitatis tuæ, qui dati
sunt tibi sub Sole omni tempore vanitatis tuæ:
hæc est enim pars in vitâ, & in labore tuo, quo
laboras sub Sole.

^a LXX. &
Campensis:
quia iam-
dudum cō-
placuerunt.